

119

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

H. MATEI

PASĂREA DE PIATRĂ

EDITATA DE REVISTA ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

HORIA MATEI

PASĂREA DE PIATRĂ

****

Colecţia „Povestiri ştiinţifico-fantastice"
119

Referent științific: conf. univ. N. BOTNARIUC

Dragi cititori,

Vă rugăm să ne scrieți impresiile și observațiile dv critice cu privire la aceste povestiri și la prezentarea lor grafică.

Adresa noastră este: Colecția „Povestiri științifico-fantastice" a revistei „Știință și tehnică", Casa Scînteii, Piața Scînteii nr. 1, raionul I V. Stalin, București

MANUSCRISELE NEPUBLICATE
NU SE ÎNAPOIAZĂ

★

MANUSCRISELE NEDACTILOGRAFIATE
NU SE IAU ÎN CONSIDERAȚIE

Coperta desen: A. BUICULESCU

(Rezumatul capitolelor precedente)

Mircea Vornicu, student la Facultatea de științe naturale a Universității din București, pleacă la Constanța, unde se interesează de cargobotul englezesc „Northern Star", care în luna august a anului 1916 s-a ciocnit de o mină și s-a scufundat. Din ziarele vremii află că pe vas se afla și naturalistul Șerban Darvari, care pleca în Anglia.

In același timp, colegul său Radu Balaban întreprinde cercetări la Carachioi, o mică așezare pescărească din Deltă. Aici, el află că Șerban Darvari se interesa de legenda „păsării de piatră".

Vizitind casa babei Paraschiva, care fusese doftoroaia satului, studentul găsește o labă de pasăre pietrificată.

Intorși la București, cei doi studenți raportează despre descoperirile lor profesorilor Emil Pravăț și Victor Murgu. Acesta din urmă le aduce la cunoștință că dintr-o corespondență aflată în arhiva muzeului zoologic reiese că Șerban Darvari găsise un calcar litografic cu impresiunea unei păsări din era mezozoică. Darvari avea de gînd să vîndă descoperirea sa unui muzeu din străinătate, drept care s-a îmbarcat pe „Northern Star", pierind în naufragiul vasului; o dată cu el a pierit și secretul descoperirii sale.

Mai departe, profesorul Victor Murgu le arată că, din studiul labei pietrificate, a ajuns la concluzia că ea aparținea unei păsări uriașe, necunoscute, care a trăit la sfîrșitul jurasicului sau începutul cretacicului. Pentru găsirea calcarului litografic urmează să se organizeze în primăvara următoare o expediție.

Cei doi tineri hotărăsc să plece pe cont propriu la Carachioi, în timpul vacanței de vară, să caute calcarul. Din cercetările efectuate aici — la care îi ajută Marusia, nepoata bătrînului pescar Artimon Martiniuc —, ei ajung la concluzia că impresiunea-lito se află în regiunea ghiolului Deli Osman, pe grindul numit Dealul Babiței.

Pe drum, moş Maxim, pescarul care îi conduce, le povesteşte că a vorbit cu Şerban Darvari la 28 august 1916, deci la cîteva zile după scufundarea lui „Northern Star". De asemenea, pescarul pretinde că ar fi văzut aşa-zisa „pasăre de piatră" cu cîteva zile înainte de ultima vizită a lui Darvari.

Primele cercetări făcute de studenţi la Dealul Babiţei sînt zadarnice, terenul pe care trebuie căutată placa litografică fiind prea vast.

In coliba de pe insula Deli Osman, unde îşi stabilesc sediul, cei doi tineri descoperă un caiet conţinînd ultimele însemnări ale lui Şerban Darvari. Acesta venise în august 1916 să ia calcarul pentru a-l transporta în străinătate. Grav rănit de către oamenii căpitanului de pe „Northern Star", care l-au jefuit, Darvari îi scrie lui George Antim, cerîndu-i iertare pentru neplăcerile ce-i pricinuise şi menţionînd locul unde se afla impresiunea-lito; de asemenea, Darvari pretinde şi el că ar fi văzut „pasărea de piatră", pe care baba Paraschiva o hrănea.

CAPITOLUL AL PATRUSPREZECELEA

unde cei doi prieteni au o divergență de păreri, iar Radu Balaban propune prepararea unei originale omlete...

— O sută de pași de movilă, în direcția est-nord-est, cită Radu din însemnările lui Darvari.

Se aflau pe Dealul Babiței, unde lăsaseră de la prînz uneltele.

— N-avem busolă, remarcă Mircea.

— Cred că nici Darvari n-avea. Dar putem stabili direcția cu o aproximație destul de mică.

Studentul se întoarse cu spatele la soare, care nu mai avea mult pînă să apună.

— În față, zise, am deci răsăritul. De altfel, dunga aceea albăstruie din depărtare reprezintă probabil marea. Cu alte cuvinte, deviind puțin către mîna stîngă, ne depărtăm în direcția est-nord-est.

Începu să numere pașii printre buruienile și bolovanii cu care era presărat grindul și se opri într-un mărăciniș, unde o pereche de egrete își clădise cuibul țuguiat.

— În stuful uscat, remarcă Radu, cu care a acoperit Șerban Darvari placa de calcar, egretele au găsit un excelent material de construcție pentru cuibul lor.

Mircea făcu atunci un lucru care dovedea că avea într-adevăr aptitudini de naturalist — fiindcă naturalist nu înseamnă numai cunoscător, ci și iubitor al naturii : desprinse cu mare atenție cuibul egretelor și — sub privirile îngrijorate ale acestor păsări, care se învîrteau în înaltul cerului în zbor neliniștit — îl mută printre niște buruieni situate la vreo douăzeci de metri mai spre dreapta.

Între timp Radu, nerăbdător, lucra cu tîrnăcopul și cu lopata la îndepărtarea stufului uscat și putrezit. Între tulpinile plantelor se așezase, în ultima jumătate de veac, pămîntul adus de vînturi și crescuse o floră pitică, variată, în care predomina o buruiană cu flori mici, asemănătoare albăstrelelor.

— Ai găsit ceva ? întrebă Mircea după ce termină de cazat egretele.

Celălalt îi arătă, cu un gest mut, colțul dezvelit al unei pietre albe, cu irizații cenușii.

Lucrară o vreme în tăcere. Treptat, calcarul apărea de sub învelișul de mușchi, pămînt și stuf putrezit, lăsînd să se vadă destul de limpede contururile capului păsării : se distingeau gura ca de șopîrlă

şi dinţii. Murind, Dontopteryxul încercase probabil să scoată un ultim ţipăt, şi moartea îl surprinsese cu gura întredeschisă.

Radu aruncă lopata din mînă şi rosti cu emfază:

— Slavă ţie, mărite Dontopteryx! Găsit ai fost spre gloria nepieritoare a paleontologiei şi a descoperitorilor tăi.

După această scurtă cuvîntare se apucă de lucru şi mai vîrtos. *Calcarul se dezvelea din ce în ce mai mult.* Era o placă înfiptă pieziş în pămînt, ca urmare a unei alunecări produse cu multă vreme înainte. Colţul superior din stînga prezenta capul păsării, şi pînă seara cei doi tineri reuşiră să mai scoată de sub buruienile încîlcite şi putrede şi cîteva dintre vertebrele gîtului. Impresiunea era foarte netă, detaliile se distingeau cu precizie.

Lucrară astfel pînă ce soarele sta gata să apună. De data aceasta, munca mergea strună, căci rezultatele erau reale, palpabile şi creşteau *în amploare cu fiecare lovitură de tîrnăcop.*

Poate de aceea — pentru prima oară de cînd se aflau aici — erau foarte bine dispuşi. In drum spre bîrlogul lui Deli Osman, care le servea ca adăpost de noapte, cerul era senin, zgomotele Deltei aveau parcă ceva vesel în ele; pînă şi apa întunecată şi urît mirositoare a ghiolului li se păru plină de prospeţime, iar Radu emise părerea că a doua zi la prînz, cînd va fi căldura mai mare, ar putea încerca să facă o baie în ghiol.

In lotcă, Mircea nu-şi mai necăji prietenul cu ironii privitoare la talentul său de pescar şi de bucătar în materie de crap „la proţap". Ba, dimpotrivă, îi spuse cu o mutră foarte serioasă:

— Trebuie să recunosc că am greşit faţă de tine...

— ?!

— Cînd m-am împotrivit să treci undiţa în inventar şi cînd m-am îndoit că vei putea să prinzi ceva cu acea undiţă.

Celălalt se uită bănuitor la colegul său, dar fiindcă i se păru că vorbea serios, se umflă în pene:

— Era într-adevăr o frumuseţe de peşte.

— Nu. Acel ciortan leşinat nu era de loc o „frumuseţe de peşte" şi *valora doar cît solzii lui. Dar, dacă nu luai undiţa cu tine,* nu prindeai peştişorul şi dacă nu te încăpăţînai să-l prepari „la proţap", şi astfel, nu scoteai pietroiul din pardoseala vizuinii lui Deli Osman...

— Am priceput unde baţi, îl întrerupse Radu zîmbind viclean. Vrei să spui că dacă toate acestea nu se întîmplau, nu găseam armele haiducului Osman şi nici însemnările lui Darvari...

— Intocmai, zîmbi şi Mircea cu tot atîta viclenie. Vreau să spun că undiţa ta s-a dovedit totuşi a fi cît se poate de folositoare, deşi nu în direcţia în care se foloseşte de obicei acest gen de unealtă.

Radu se porni pe rîs şi, după ce se sătură, spuse:

— Te-am prins. Degeaba m-ai pus să-ţi car enciclopedia. După cum văd, ai despre realitate o concepţie naivă, ca să nu spun altfel... Undiţa, ciortanul şi pietroiul n-au fost decît nişte întîmplări. Esenţial este însă altceva: faptul că ştim ce căutăm, că ne-am pregătit să găsim ce căutăm, că am venit aici şi că tot timpul n-am făcut altceva decît să căutăm. *Uiţi, dragul meu (şi aici Radu adoptă din nou* obişnuitu-i ton profesoral) că în natură şi societate domină nu întîmplarea, ci necesitatea.

Mircea, căzut în propria lui cursă, nu se supără pe prietenul său şi primi lecţia fără să crîcnească.

In seara aceea se culcară devreme. Înainte de a adormi, Radu îi spuse lui Mircea:

— Cînd ne vom întoarce la Carachioi să-mi aminteşti să-i cer scuze lui moş Maxim; o voi face nu numai pentru faptul că nu l-am crezut cînd ne-a spus că Darvari l-a vizitat în seara de 28 august 1916, dar şi fiindcă am luat în rîs întîmplarea cu pasărea uriaşă văzută de el pe cînd se afla sub salcia de pe malul ghiolului.

— Cu alte cuvinte, ai început să crezi că, în urmă cu cincizeci de ani, o pasăre dintr-un neam dispărut de o sută de milioane de ani evolua prin împrejurimile ghiolului Deli Osman.

— Un vechi proverb, făcu Radu îngîndurat, sună astfel: „Dacă doi îţi spun că eşti beat, du-te de te culcă". Pe moş Maxim nu l-am crezut. Trebuie să recunoşti şi tu că povestirile sale erau, în general, cam trase de păr. Dar cînd un om cu spirit practic şi cunoştinţe în domeniul ştiinţelor naturale ca Şerban Darvari confirmă această povestire, sînt nevoit s-o cred, chiar dacă logica se opune.

— Şi cum explici existenţa unui Dontopteryx viu, la o sută de milioane de ani după dispariţia speciei sale?

— Deocamdată nu pot să explic acest ciudat fenomen. Mă mulţumesc numai să-l constat.

Mircea nu mai spuse nimic. Dar, după cîteva minute, Radu îl auzi murmurînd:

— Poate că explicaţia e mai simplă decît credem noi.

După ce spuse aceasta, Mircea duse mîna spre cravată. Dar îşi aminti că era în pat, dezbrăcat şi, prin urmare, fără cravată...

În noaptea aceea, Radu adormi foarte tîrziu, după ce vreme destul de îndelungată s-a răsucit, muncit de gînduri, pe culcuşul său din iarbă de mare.

Aceste gînduri, fiind în strînsă legătură cu unele dintre întîmplările petrecute în ziua următoare, autorul rîndurilor de faţă roagă pe cititor să mai aştepte puţin şi promite că nu-i va pune răbdarea la o încercare prea grea.

A doua zi dimineaţa, prietenul nostru Radu îşi păstră atitudinea îngîndurată. Nu mai avea în mînuirea tîrnăcopului şi a lopeţii aceeaşi tragere de inimă ca în ajun; nici detaliile impresiunii Dontopteryxului în calcar, detalii care apăreau pe măsură ce se dezvelea placa, nu păreau să-l mai intereseze în aceeaşi măsură. În schimb, Mircea era tot mai vioi, vorbea aproape fără încetare, se entuziasma în faţa unei vertebre sau a altui os deosebit de bine imprimat al scheletului păsării.

Pe scurt, rolurile se întorseseră: Mircea, de obicei tăcut, devenise volubil şi exuberant, iar Radu era atît de îngîndurat, încît părea că nici nu-şi dă seama ce face. Acest lucru îl remarcă pînă la urmă şi colegul său, care-i spuse:

— Fii atent cînd loveşti cu tîrnăcopul. Altfel, strici într-o clipă ceea ce s-a conservat vreme de un milion de veacuri.

Radu aruncă tîrnăcopul:

— Ce mai căutăm aici? Vorbea aproape strigînd. Am găsit calcarul. Misiunea a fost deci îndeplinită. O să trimitem, din Carachioi, cîte o telegramă profesorilor Murgu şi Pravăţ. Vor veni cu o echipă de specialişti...

— Vor veni, fără îndoială, îl întrerupse Mircea. Dar pînă atunci nu mă las pînă nu dezvelesc întreaga placă. Vreau s-o văd cu ochii mei, să-mi satur privirile, s-o pipăi cu miinile mele. Iar cînd profesorii noştri vor veni le vom spune: „Iată, acesta este Dontopteryx darvari, pasărea fosilă pe care o căutaţi. Am găsit-o noi, studenţii dumneavoastră, fără o armată de oameni şi fără nici o cheltuială". Spunînd aceasta, Mircea îşi scoase cămaşa din pantaloni, rupse, cu un fel de furie, cîteva fişii din poale şi începu să frece partea dezvelită a calcarului, ca pe un cristal căruia voia să-i dea luciu.

— Dacă ne-am apucat de o treabă — îi strigă, peste umăr, lui Radu, apoi s-o facem pînă la capăt.

Radu nu se simţi la largul său. Apucă tirnăcopul şi începu să lucreze în tăcere.

Cînd soarele se ridică sus pe cer şi căldura deveni de-a dreptul insuportabilă, tinerii făcură o pauză, pe care Mircea o folosi ca să deschidă o cutie de conserve. Luaseră hrană cu ei la Dealul Babiţei, ca să nu mai piardă timp cu drumul pînă la insula lui Deli Osman.

Uitîndu-se îngîndurat la cutia de conserve, lui Radu păru să-i vină o idee. Se sculă şi, dregîndu-şi glasul, spuse:

— Eu am să lipsesc un ceas.

— Te duci să pescuieşti? îl întrebă Mircea. Crezi că te mai aşteaptă vreo „frumuseţe de peşte"?

— Da... adică...

— Aseară am văzut că eşti tare în proverbe. Il cunoşti probabil şi pe cel care spune: „Nu da vrabia din mînă pe cioara de pe gard". În cazul nostru, asta s-ar traduce: nu da nisetrul din cutie pe ciortanul din baltă. Fiindcă ciortanul e ipotetic, iar nisetrul e o realitate pe care eu o găsesc delicioasă...

Radu însă nu aşteptase sfîrşitul acestei cuvîntări prozaice şi cu o vădită nuanţă de tendenţioasă ironie, şi dispăruse, grăbit, în direcţia ghiolului.

Cel ce ţinuse cuvîntarea mîncă liniştit... realitatea delicioasă a nisetrului din cutie, se odihni o jumătate de oră şi se apucă iar de lucru. Radu nu se întoarse după un ceas, cum făgăduise, nici după două sau trei. Nu se întoarse de loc.

Cînd văzu că soarele se apropiase de orizont şi prietenul său nu se înapoiase încă, Mircea începu să fie îngrijorat. Aranjă uneltele lîngă placa litografică şi porni cu pas grăbit printre buruienile şi bolovanii presăraţi pe drumul ce ducea la ghiol.

Ajuns pe mal, nu găsi lotca. Nici pe insulă nu era priponită. Se aşeză jos, pe o piatră, dar nu avu răbdare să stea prea mult. Porni de-a lungul malului, în direcţia unde se afla ciotul de salcie şi — după o cotitură — zări lotca. Era goală, legată cu frînghia de un bolovan de pe ţărm.

Se aşeză în luntre, hotărît să aştepte. Dacă lotca nu era pe insulă, înseamnă că şi Radu se afla undeva prin apropiere, pe grindul de la Dealul Babiţei. Nu se dusese deci la pescuit...

Aşteptarea lui Mircea fu lungă şi zadarnică. Peste păpurişul care mărginea japşele se lăsau umbrele serii, iar glasurile care răsunaseră toată ziua în stufării începeau să amuţească, făcînd loc altora, mai puţin zgomotoase, caracteristice vieţii de noapte a Deltei.

Pînă la urmă, tînărul trebui să renunțe și — îngrijorat de dispariția inexplicabilă a prietenului său — vîsli spre insulă. Își spunea pe drept cuvînt că Radu nu putea fi departe, căci nu avea lotcă. Mai devreme sau mai tîrziu se va întoarce pe malul ghiolului, pentru a ajunge la insula pe care o stabiliseră drept cartier general. De pe mal n-avea decît să strige și Mircea ar fi venit cu lotca să-l ia.

Ajuns pe insulă, studentul urcă pe movila unde se afla vizuina haiducului și de acolo scrută împrejurimile scăldate în lumina dulce a amurgului. Dar fără rezultat.

Intră în colibă și aprinse felinarul, agățîndu-l într-un cui. Pe scîndurile închipuind un fel de poliță, pe care o foloseau drept masă, văzu caietul zdrențuit care conținea ultimele însemnări ale lui Șerban Darvari. Era deschis.

Mircea își amintea totuși foarte bine că dimineața, înainte de a pleca la Dealul Babiței, închisese caietul, îl învelise într-un ziar vechi și-l pusese în valiza lui. Dacă era acum pe poliță, deschis, înseamnă că Radu fusese pe insulă.

Pe pătura care acoperea iarba de mare a culcușului, valiza lui Mircea — celebra valiză cu cartonaș prins în celofan și cu „pietre de moară" — era deschisă și conținutul răvășit. Alături, pe pătură, enciclopedia. Și această carte, față de care Radu își arătase de cîteva ori aversiunea, era deschisă!

„Cum se face că Radu a ajuns să studieze enciclopedia" — se întrebă Mircea, „enciclopedia împotriva căreia ținuse tot drumul fulminante discursuri?"

Se apropie și văzu că lexiconul era deschis la una dintre ultimele pagini ale literei O. In mijlocul paginii era reprodus un desen reprezentînd un ou de pasăre, o schemă care arăta coaja calcaroasă, cele două membrane, albușul și gălbenușul.

Mircea stătu și se gîndi puțin, apoi se repezi la caietul cu însemnările lui Darvari. Acesta era deschis la pagina pe care se distingea pasajul unde Darvari vorbea de baba Paraschiva, care refuzase să-l ia în lotca ei. Două rînduri erau subliniate pe această pagină, dar nu cu creionul slab al lui Șerban Darvari, ci cu un creion de un negru pronunțat, a cărui trăsătură nu suferise de pe urma umezelii din ascunzătoarea haiducului, unde a stat aproape cincizeci de ani.

Tînărul citi primul rînd: „E pasărea mea, eu i-am dat viață". Iar mai jos, aproape de sfîrșitul paginii: „Eu am scos oul, de aici, de sub salcie, din nămol. E pasărea mea!"

Din nou, Mircea căzu pe gînduri. Își amintea foarte bine că după-amiază, cînd citise pasajul respectiv din caiet, cele două rînduri nu erau subliniate. N-ar fi putut trece cu vederea acest lucru, deoarece liniile erau destul de groase și pronunțate. Numai Radu putea să...

Și, în clipa aceasta, Mircea înțelese. Înțelese ce gînduri îl frămîntaseră pe prietenul său și înțelese unde se afla.

Apucă în fugă felinarul, ieși din colibă și se urcă în lotcă, începînd să vislească spre ciotul de salcie, care se zărea aproape de locul unde japșa răspundea în ghiol.

N-a trebuit să-l caute multă vreme pe Radu. Acesta stătea în picioare chiar lîngă mal, ținînd în mînă un obiect pe care Mircea nu-l distingea prea bine în lumina cenușie și confuză a amurgului.

Infățișarea lui Radu îl sperie pe prietenul său: era cu părul vîlvoi, cu cămașa ferfeniță, cu pantalonii rupți în mai multe locuri și plin de nămol din cap pînă în picioare.

Era însă vesel, nespus de vesel. Rîdea de unul singur, cu gura pînă la urechi, și albeața dinților contrasta cu negreala de nămol de pe fața lui mînjită.

— Ai găsit? întrebă Mircea drept orice salut.

— Da, răspunse celălalt radios. Incă de acum două ceasuri. Am mai căutat unul, dar în zadar. Poate mîine să mai găsim.

Ii arătă ceea ce ținea în mînă: un ou mare, de vreo treizeci de centimetri, cu coaja gălbui-cenușie.

— După cum vezi, îi spuse lui Mircea, are aproximativ dimensiunile oului pe care-l găsise Șerban Darvari. Numai că acela era pietrificat, iar oul nostru e un ou ca toate ouăle.

— Un ou ca toate ouăle, murmură Mircea. Cu dimensiunile astea?

— Nu mă refeream la dimensiuni, ci la starea lui. Nu seamănă cu un ou... un ou... cum să spun... un ou proaspăt?

Mircea se uită pieziș la el:

— Proaspăt? întrebă. Proaspăt după o sută de milioane de ani?

Radu izbucni în rîs:

— Ei, n-o fi chiar atît de mult de atunci.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Am să-ți explic mai tîrziu. Știu că ești tare în teorii. Ei bine, am să-ți expun două teorii, apoi vom decide care e mai verosimilă.

Se urcă în lotcă. Ținea oul foarte atent, delicat chiar, și-l privea cu multă tandrețe, ca pe un copil iubit.

Cînd ajunseră la coliba lui Deli Osman, Radu își scoase cămașa, presără pe ea iarbă de mare uscată luată de pe culcușul său și înveli astfel oul.

— Pentru ce ambalajul ăsta? întrebă Mircea.

— In ghiol, în nămolul de unde l-am scos, există o temperatură constantă. Din păcate, n-avem un termometru ca s-o fi putut măsura. Mi-e teamă ca răceala nopții să nu strice oului și de aceea l-am învelit. Dacă asta va ajuta, o să vedem noi.

Mircea dădu din umeri și luă o cutie de conserve pe care începu s-o deschidă:

— Care sînt teoriile tale? întrebă.

Radu așeză oul, pe care-l ambalase cu atîta grijă, în ascunzătoarea lui Deli Osman, unde găsiseră, în ziua precedentă, pistolul și hangerul, precum și însemnările lui Darvari. Rostogoli deasupra bolovanul, care se cam înnegrise de pe urma faptului că folosise ca suport pentru „proțap". Apoi se așeză pe pătură și întinse comod picioarele:

— Colecția noastră de curiozități, începu el, s-a îmbogățit cu o piesă extraordinar de rară, ba chiar unică: un ou uriaș, poate chiar cel mai mare ou care există actualmente pe sărmanul nostru pămînt, unde, după cum se știe, dimensiunile viețuitoarelor sînt în general reduse.

— Era vorba să-mi expui două teorii...

— Răbdare, bătrîne, că ajung numaidecît și acolo. Avem deci un ou uriaș. Este firesc să ne punem întrebarea: de la ce viețuitoare provine? De la una dintre păsările Deltei, în nici un caz. Nici una dintre ele nu depune ouă de asemenea dimensiuni. Și apoi, nici o specie actuală de păsări nu-și îngroapă ouăle, în nămolul ghiolului, la cîțiva metri adîncime. In al treilea rînd, păsările noastre ocolesc în general ghiolul, nu le place apa lui urît mirositoare, în care nu trăiesc nici pești și nici gingăniile care de obicei formează hrana păsărilor...

— Pierdem vremea, Radule. Toate astea sînt lucruri pe care le cunosc. Vino la chestiune. Ce pretinzi tu? Că e oul unui Dontopteryx?

— Exact.

Mircea flutură două degete pe la tîmplă, întocmai cum făcuse cu cîteva zile înainte însuși Radu, cînd voise să arate că moș Maxim e nițeluș scrîntit.

Cu toate acestea, Radu nu se supără și nici măcar nu-și pierdu buna dispoziție.

— Să analizăm, zise, situația și vei vedea că nu poate fi altfel. In primul rînd: există vreo pasăre pe lumea asta care să depună ouă de asemenea dimensiuni?

— Da, există.

Radu rămase cu gura căscată:

— De unde știi? întrebă.

— De la profesorul George Antim. Nu ții minte că într-una din scrisorile lui către Anton Racotă, referindu-se la oul pietrificat găsit de Darvari, vorbea despre pasărea Epiornis din Madagascar?...

— Ba da. Dar tot el adăuga, dacă nu mă înșel, că oul acestei păsări n-are ce căuta în Delta noastră.

— Mă rog, făcu conciliant Mircea. Să trecem mai departe.

— In al doilea rînd, știm cu oarecare certitudine că între 26 august 1916, cînd a fost văzut de moș Maxim, și 30 august al aceluiași an, un Dontopteryx viu se afla în regiunea ghiolului Deli Osman.

Studentul se opri, uitîndu-se cercetător la colegul său. Și cum acesta nu spuse nimic, continuă:

— In al treilea rînd, am găsit oul exact în locul pe care-l indica bătrîna vrăjitoare cînd i-a strigat lui Darvari: „Eu am scos oul, de-aici, de sub salcie, din nămol".

Mircea urmărea cu atenție cele expuse de Radu.

— Am găsit caietul deschis, îl lămuri el. Și am citit rîndurile pe care le-ai subliniat.

— Da, le-am subliniat. Mărturisesc că azi-noapte și toată dimineața, aceste vorbe ale babei nu mi-au dat pace. Am construit o teorie

pe care eu însumi o socoteam nu numai neverosimilă, dar chiar absurdă. Totuși, îmi dădeam seama că nu voi avea conștiința împăcată pînă n-o verific. De aceea am fugit azi, la prînz, de la Dealul Babiței, lăsîndu-te singur.

— Și te-ai dus drept la salcie...

— Nu chiar. Mai întîi am recitit însemnările lui Darvari. Apoi mi-am permis să mă documentez din enciclopedia ta...

— ...despre ouă.

— Da, despre ouă... și despre altele. Abia pe urmă m-am dus la salcie sau mai bine zis la locul unde fusese pe vremuri o salcie și nu mai e decît ciotul ei înnegrit de trăsnetul care a doborît-o. Am găsit acolo, pe mal, la cîțiva metri de apa ghiolului, o groapă imensă. Ai s-o vezi mîine dimineață: e ca o pîlnie, cu diametrul de cîțiva metri. Craterul e plin cu nămol și cred că nu e prea adînc, deoarece oricît de mult nămol ai scoate, nivelul său nu scade. Mă bate gîndul că groapa este legată subteran cu ghiolul, ceea ce face ca nămolul să-și păstreze nivelul, după principiul vaselor comunicante.

— Ce origine poate avea această groapă uriașă? Spui că e ca o pîlnie. Poate că, în timpul războiului, un avion și-a lăsat încărcătura...

— Nu, nu e asta. Groapa a fost făcută de baba Paraschiva.

Mircea sări în sus:

— De unde știi?

— Se cunoaște că e făcută de mînă omenească. Prea greu nici n-a fost, fiindcă de la o anumită adîncime e numai nămol moale. Chiar eu am săpat numai cu mîinile. Numai că, față de cantitatea deplasată, a fost nevoie de un timp îndelungat. Nu de alta, dar nu cred că baba a avut la dispoziție un excavator...

— Dar pe ce te bazezi cînd spui că baba a făcut groapa?

— E la mintea omului. Moș Artimon spunea că doftoroaia venea la ghiol să-și ia nămol pentru tratamentele ei. Pretindea că pentru reumatism, pe care-l numea „vătămătură pescărească", numai nămolul de la ghiolul Deli Osman e bun. Iar moș Maxim ne povestea că baba venea mereu la ghiol, unde stătea cîteva zile, dormind chiar aici, pe patul pe care stăm noi acum. In sfîrșit, Darvari menționează în însemnările sale că însăși baba i-a strigat că a scos oul „păsării de piatră" din nămolul de sub salcie. Pentru mine, e limpede că ea a săpat groapa. Și, de fiecare dată cînd venea după nămol, o mărea și o adîncea...

— Se prea poate să ai dreptate, făcu Mircea îngîndurat. Oul „păsării de piatră"...

— De ce săpa baba tocmai lîngă salcie, continuă Radu, n-aș putea spune. Poate că n-o să aflăm asta niciodată. Dar explicația poate fi destul de simplă. Era, probabil, convinsă că aici e nămolul cel mai bun pentru tratamentul reumatismului. Direct din ghiol nu putea scoate nămolul fără echipament de scafandru sau mai știu eu ce alte instalații, fiindcă asta cerea eforturi mari. Trebuia, deci, în orice caz, să sape o groapă pe lîngă mal unde, de la o anumită adîn-

cime, se află nămol din abundență. Lingă ciotul de salcie am observat că pămîntul e mai moale, mai ușor de săpat. După cum vezi, doftoroaia noastră a îmbinat propriile ei superstiții cu comoditatea...

— Și în această chestiune, zise Mircea, se poate să ai dreptate.

— Mai departe, își urmă Radu șirul gîndurilor, cred că baba Paraschiva a vizitat de mai multe ori insula Deli Osman. Își petrecea noaptea aici, pe culcușul unde dormim noi acum. Probabil că a găsit cadavrul lui Șerban Darvari și l-a îngropat undeva pe-aici. Ascunzătoarea lui Deli Osman, însă, n-a găsit-o. N-a văzut semnul de pe bolovanul acela, era bătrînă, și bătrînii au, în general, vederea slabă. Sau poate că l-a observat și nu i-a atribuit nici o semnificație. Au trebuit să treacă aproape cinci decenii ca să fie găsit caietul cu ultimele însemnări ale lui Darvari. In acest timp a murit George Antim, căruia îi erau adresate, a murit și baba Paraschiva, care nu mai poate fi trasă la răspundere pentru fapta ei, și probabil că a murit și acel Sam Butler, șef de echipaj pe „Northern Star“ și ucigaș al lui Darvari. Iar noi, găsitorii însemnărilor din ascunzătoarea haiducului, sîntem deocamdată singurii oameni în viață care cunosc groaznica dramă care s-a consumat cu o jumătate de secol în urmă pe aceste meleaguri. Din păcate, unele aspecte ale celor petrecute atunci nu reușim încă să ni le explicăm. Dar va veni și vremea aceea...

Mircea se ridică de pe pătura pe care se așezase și apucă o cutie de conserve pe care începu s-o desfacă.

— Cred că acum trebuie să mîncăm și să ne culcăm imediat. Mîine avem mult de lucru. Pînă seara, poate, reușim să dezvelim întreaga placă.

Radu privi marinata de nisetru, pe care prietenul său o răsturna pe farfurie, și se strîmbă :

—M-am săturat pînă în gît de conservele astea.

Celălalt dădu din umeri :

— Dacă mă luam după tine, pieream de inaniție. Noroc de Marusia, care a știut să ascundă conservele în lotcă.

Cu privirea pierdută în depărtare, Radu spuse visător :

— Aș mînca ceva proaspăt, ceva bun...

Ochii săi alunecară pe pereții colibei, apoi pe pardoseala bolovănoasă, oprindu-se pe piatra care astupa ascunzătoarea haiducului Osman.

— Aș mînca, murmură el, o omletă. O omletă mare...

— O omletă, făcu Mircea batjocoritor. Și de unde să iei ouă în pustietatea asta de insulă ?...

Deodată se întrerupse și, urmărind privirea prietenului său, rămase cu ochii pironiți pe bolovanul care astupa groapa unde se afla descoperirea lui Radu din acea după-amiază.

— Radule ! strigă sărind în picioare nespus de agitat. Radule ! Nu cumva vrei să... oul acela...

Prietenul său se ridică, de asemenea, în picioare și cu o mutră solemnă zise :

— Cred că sîntem singurii muritori de pe întreaga noastră planetă care au prilejul unic să mănînce asemenea omletă. Iţi dai seama ce moment istoric şi măreţ vom trăi ? O omletă de Dontopteryx darvari, dintr-un ou care a aşteptat o sută de milioane de ani ca să-l mincăm noi.

Mircea se dădu un pas înapoi :

— Nu eşti în toate minţile, strigă. Ce vrei tu să faci e o nebunie.

— Iar tu, replică celălalt solemn, n-ai simţul sublimului. Eu iţi propun să fii deschizător de drumuri noi în arta culinară, să răstorni concepţiile vechi şi perimate ale gastronomiei, iar tu...

— Destul ! ţipă Mircea astupîndu-şi urechile. Cît voi fi eu de faţă, n-ai să te atingi de oul nostru.

Radu se prefăcu că se îndreaptă spre colţul unde se afla ascunzătoarea, dar Mircea se urcă pe bolovanul cu pricina cu ambele picioare. Era foarte caraghios cum stătea aşa, cu braţele încrucişate, faţa încordată şi într-un echilibru cam instabil, aşteptînd apropierea prietenului său, ca şi cînd ar fi fost vorba de atacul unui duşman.

În clipa aceasta, Radu nu se mai putu stăpîni şi izbucni într-un hohot de rîs, care răsună pînă departe, amestecîndu-se cu zgomotele potolite ale nopţii în Deltă. Se zvîrcolea pe jos şi pe păturile de pe culcuşuri, răspîndind peste tot iarba de mare. Avea lacrimi în ochi de atita rîs.

Într-un tîrziu, după ce se potoli, îşi bătu prietenul pe umăr şi-i spuse :

— M-ai luat în serios, bătrîne ! N-ai simţul umorului, dar te iert fiindcă eşti prietenul meu. Şi acum, hai să mîncăm marinata noastră de nisetru, cea de toate zilele.

Mircea, cam ruşinat, dar convins că oul de Dontopteryx e în afară de orice primejdie, se dădu jos de pe piatră.

CAPITOLUL AL CINCISPREZECELEA

unde prietenul nostru Radu Balaban se poartă foarte ciudat, iar insula Deli Osman capătă un nou locuitor

Cînd ajunseră, a doua zi în zori, pe malul răsăritean al ghiolului, Mircea priponi lotca şi o luă înainte, pe grind, spre Dealul Babiţei. După cîţiva paşi, Radu se opri şi, bătîndu-se cu palma peste frunte, zise :

— Am uitat ceva. Ia-o înainte, spre şantier, că te ajung din urmă.

Apoi se urcă în lotcă şi porni să vîslească, grăbit, înapoi spre insulă.

Mircea mormăi ceva printre dinţi şi-şi continuă drumul.

De data aceasta, Radu nu zăbovi mai mult de un ceas. Prietenul său, obişnuit cu întîrzierile lui, se miră văzîndu-l aşa curind înapoi, dar nu zise nimic.

Lucrară cu spor pînă seara, făcînd numai o scurtă pauză la prînz, ca să îmbuce ceva. Cu acest prilej, Radu promise solemn că din clipa în care va părăsi regiunea ghiolului Deli Osman nu va mai pune gura pe marinată de nisetru.

— Promisiunea aceasta, bătrîne, îi spuse el prietenului său, e valabilă pînă la sfirşitul vieţii mele, sfirşit pe care-l doresc cît mai depărtat. Mi-am făcut suma la acest aliment pe care unii, în mod cu totul inexplicabil pentru mine, îl socotesc drept o delicatesă.

Cu toate că lucraseră intens pînă seara, nu izbutiră să termine cu dezvelirea plăcii. O bună parte din coada Dontopteryxului fosilă rămăsese încă acoperită. De altfel, colţul de jos, din dreapta, al calcarului, nu era numai acoperit cu stuf uscat şi humă, dar şi intrat în pămînt, probabil ca urmare a alunecării plăcii.

— E probabil că nici Darvari n-a dezgropat întreg calcarul, zise Mircea. Acolo unde e înfipt în sol, pămîntul e foarte tare. Sau poate că s-a întărit între timp; din 1916 şi pînă astăzi s-a scurs vreme multă.

— In orice caz, remarcă Radu, nu putem termina atît de curînd. Asta înseamnă că aseară am subapreciat volumul de muncă ce trebuie depus aici...

— ...sau că ne-am supraapreciat forţele, replică Mircea.

Radu mai aruncă vreo două lopeţi cu pămînt zgrunţuros, apoi — cu jumătate de gură, spuse un lucru foarte ciudat:

— Astăzi a fost o zi foarte călduroasă. Dacă avem noroc, poate că şi mîine o să fie la fel de cald.

Colegul său se opri din lucru şi se uită cercetător la el. Văzu că vorbea foarte serios.

— Dacă avem noroc, îi spuse, atunci poate o să fie mai răcoare. Căldura asta infernală mă omoară. N-ar strica să dea o ploaie bună.

— Vai de mine, se sperie Radu, ar fi o adevărată nenorocire.

Şi de data aceasta, Radu vorbea foarte serios; am putea spune chiar că vorbea cu o seriozitate neobişnuită la el.

Mircea se gîndi că prietenul său stătuse toată ziua în soarele fierbinte..., şi se abţinu de la orice comentariu.

Cîteva minute după această curioasă conversaţie, Radu făcu acelaşi gest pe care-l făcuse şi în zorii zilei, cînd porniseră spre Dealul Babiţei: se bătu cu palma peste frunte şi spuse:

— Am uitat ceva.

Apoi începu să alerge pe drumul bolovănos ce ducea la ghiol. După vreo sută de metri se opri şi strigă:

— Te aştept pe mal.

Şi iar începu să fugă.

Mircea se uită lung după el, iar în privirea aceasta se citea o oarecare îngrijorare.

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd Mircea ajunse şi el pe malul ghiolului, îl găsi pe Radu în mijlocul apei, venind dinspre insulă şi vîslind de zor.

— Ce-ai căutat pe insulă ? strigă.

Prefăcîndu-se că n-a auzit întrebarea, Radu îi spuse vesel:

— Mai e aproape un ceas pînă se întunecă. Vrei să facem o plimbare cu lotca ?

— După o zi de muncă în soare, îi răspunse celălalt morocănos, numai de plimbat nu-mi arde.

— Eu voi face totuşi o scurtă plimbare, zise Radu la fel de vesel.

Era parcă mulţumit de faptul că Mircea nu voia să-l însoţească. După ce îl lăsă pe insulă, porni spre canalul care dădea în japşa vecină cu ghiolul.

O jumătate de ceas mai tîrziu se întoarse şi priponi lotca. Mircea, care se aşezase pe o piatră, în faţa intrării în colibă, îl văzu dedîndu-se unei ocupaţii curioase: cu ispolul lui moş Maxim — pe care îl găsiseră în lotcă şi-l luaseră cu ei pentru orice eventualitate — scotea ceva din luntre. Acel „ceva", Radu îl răsturna lîngă mal unde curînd se făcu o grămadă măricică; Mircea, împins de curiozitate, se apropie să vadă ce era şi rămase pironit locului de uimire: era nisip.

Da, iubite cititor, acel „ceva", după care se dusese Radu pe malurile japşei, în seara unei zile în care lucrase din greu cu lopata şi tîrnăcopul, acel „ceva", pe care-l încărcase cu ispolul şi acum îl descărca, pe malul insulei, gîfîind şi asudînd, era nisip; nisip alb-cenuşiu, ca toate nisipurile care se găsesc în marginea japşelor şi sahalelor, cel mai obişnuit nisip care se poate găsi în Deltă şi aiurea.

După ce-şi reveni din uimire, Mircea începu să se bîlbîie:

— Ce... ce-ai adus... vreau să spun... ce descarci tu acolo?

Radu ridică o privire senină către prietenul său şi răspunse cu multă nevinovăţie:

— Nisip.

Iar Mircea Vornicu, care ţinea mult la colegul şi prietenul său Radu Balaban, se gîndi că fusese într-adevăr o zi foarte călduroasă, că soarele îi săgetase nemilos pe şantierul de la Dealul Babiţei. Ba, îşi aminti chiar că în pauza ce o făcuseră la prînz, Radu îşi scosese bascul şi stătuse o vreme cu capul descoperit în soare, apoi spusese: „Dacă avem noroc, poate că şi mîine o să fie la fel de cald"; iar cînd Mircea emisese părerea că n-ar strica să plouă puţin, Radu se speriase, zicînd că asta ar fi o adevărată nenorocire.

Şi îşi mai aminti Mircea o mulţime de amănunte care depuneau mărturie pentru purtarea cu totul ciudată a lui Radu, amănunte pe care — în împrejurări obişnuite — nu şi le-ar fi reamintit.

Drept urmare, Mircea se apropie de colegul său şi-l întrebă:

— Nu te simţi bine?

Radu îşi şterse sudoarea care-i îmbrobonea fruntea şi spuse vesel:

— Mă simt bine, chiar foarte bine.

Lui Mircea nu-i plăcu răspunsul.

— Vrei să te ajut la descărcat? întrebă și încercă să pună mîna pe ispol.

Celălalt o feri:

— Nu e nevoie. Aproape am terminat.

Mircea nu mai insistă. Se gîndi puțin, apoi întrebă cu glas dulce:

— Ce vrei să faci cu nisipul ăsta? Vrei să amenajezi o plajă... un ștrand...?

— Cam așa ceva, răspunse Radu. Nisipul se încinge la soare și dă mai multă căldură.

Răspunsul acesta păru să-l întristeze și mai mult pe prietenul lui Radu. Nu mai spuse nimic, ci se întoarse la locul său, pe piatra din fața intrării în colibă. De acolo îl observă tot timpul pe Radu — deși se prefăcea că se uită la un vultur care se rotea cu eleganță în văzduh. Și, în timp ce-l privea, Mircea se gîndi că răcoarea nopții și un somn odihnitor vor face mult bine prietenului său...

Așteptările sale fură înșelate. Fiindcă a doua zi, în zori, fu trezit de un chiot care făcu să răsune păpurișurile și căruia îi răspunseră ciriituri și fîlfîiri depărtate de păsări speriate.

Sărind din culcuș, Mircea își văzu prietenul țopăind de bucurie:

— Privește ce zi minunată! strigă Radu. Nu se vede urmă de nor. O să fie o căldură ca în infern. Ce noroc avem!

In gînd, Mircea își jură să nu-și lase o clipă singur prietenul. Dar foarte curînd fu nevoit — împotriva voinței lui, ce-i drept, — să-și calce jurămîntul. Căci Radu făcu întocmai ce făcuse în ziua precedentă: la cîteva minute după ce acostară pe grindul unde se afla șantierul, își aminti că uitase ceva și sări înapoi în lotcă.

Mircea fugi după el, dar era prea tîrziu. Din cîteva lopeți, Radu depărtase luntrea de mal.

— Intoarce-te! îi strigă. Te rog să te întorci...

— Nu lipsesc decît cîteva minute, răspunse Radu și înteți ritmul vîslitului.

— Intoarce-te! insistă Mircea cu desperare. Intoarce-te și ia-mă și pe mine! Și eu am uitat ceva. Vreau să merg cu tine!

Risul lui Radu răsună limpede în aerul proaspăt al dimineții:

— N-am ce face cu tine. Stai pe mal că mă întorc imediat.

Mircea trînti cu necaz cele două cutii cu marinată de nisetru, pe care le ținea în mînă, în milul de pe malul ghiolului, apoi se așeză pe jos și începu să observe cu atenție toate mișcările lui Radu.

Acesta din urmă, ajuns pe insulă, priponi barca și urcă la coliba lui Osman. După cîteva minute ieși ducînd în brațe un obiect pe care Mircea nu-l putu distinge din cauza distanței și a buruienilor destul de înalte care creșteau pe insulă. Apoi, Radu coborî movila și se duse la grămada de nisip pe care o adusese de cu seară.

Acolo se lăsă în genunchi, iar Mircea, de pe malul celălalt... nu mai văzu nimic.

Așteptă cîteva minute, apoi, îngrijorat, începu să strige:

— Radule! Radule!

In vocea lui era o neliniște care-l făcu pe Radu să se ridice dintre buruieni și să-i facă semn cu mina. Apoi dispăru iar.

Cele cîteva minute care se scurseră pînă la reapariția lui i se părură lui Mircea mai lungi ca toate erele geologice la un loc.

Cît despre Radu, acesta se urcă foarte calm în lotcă, vîsli pînă la malul unde se afla prietenul său, cel îngrijorat, apoi spuse calm:

— Să mergem la șantierul nostru. Nu e politicos să lăsăm Dontopteryxul să ne aștepte.

Și, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, porni cu pas voinicesc pe drumul presărat cu pietre și încîlcit de buruieni, spre Dealul Babiței.

Cu inima grea, Mircea își urmă prietenul.

In dimineața aceea au lucrat cîteva ore în tăcere. Radu era absorbit de ginduri, și Mircea ar fi dat oricît ca să afle care erau aceste ginduri. Pe furiș, arunca spre prietenul său cîte o privire, dar nu spunea nimic.

Intr-un tîrziu, Mircea nu se mai putu stăpîni și, ștergîndu-și cu batista fața și gîtul umede de sudoare, spuse:

— Dorința ți s-a împlinit. După cum vezi, e o căldură infernală. Cred că e cea mai fierbinte zi a anului. Parcă am lucra într-un cuptor.

— Da, făcu Radu fericit. Avem într-adevăr noroc.

Vreme de cîteva zile, scenele acestea se repetară întocmai. Dimineața și seara, Radu dispărea lăsîndu-și prietenul singur vreme de un ceas și tot timpul se bucura că e cald.

In cea de-a șaptea zi după ce începuseră aceste misterioase dispariții, Dontopteryxul era complet dezvelit. Atunci, Mircea se opri în fața lui Radu și, privindu-l în ochi, izbucni:

— Ascultă, Radule! Nu crezi că-mi datorezi cîteva explicații?

Celălalt făcu o mutră în care uimirea se amesteca în măsură egală cu nevinovăția:

— Nu înțeleg... ce explicații...?

— Ba eu cred că înțelegi foarte bine ce vreau să spun. In ultimul timp ai unele purtări pe care le-aș numi, cu un termen blind, neobișnuite. Și vorbești despre lucruri ciudate, ca și cînd n-ai fi în toate mințile.

Radu privi in depărtare, peste grindul pe suprafața căruia arșița făcea să plutească un fel de ceață tremurătoare.

— Nu înțeleg, repetă el automat și Mircea avu impresia că gîndurile *lui erau în cu totul altă parte.*

— Bine. Atunci să începem cu scena de acum o săptămînă. Cum poate oare un om în toate mințile să facă o asemenea propunere? Auzi, să mîncăm omletă din oul unui Dontopteryx...

— Cu alte cuvinte, se repezi Radu redevenit subit vioi, recunoști că și tu ești convins că oul nostru aparține unui Dontopteryx.

— Nu recunosc nimic. *Dar asta nu schimbă datele problemei.* Tu ești convins că e oul unei păsări mezozoice și propui să-l facem omletă. Eu unul nu cred că ai glumit de la început. Vorbeai foarte

serios. Cum ți-a putut veni o asemenea idee? In mintea unui om sănătos...

— Destul! îl întrerupse Radu. Eu pretind că am glumit, făcîndu-ți această propunere. Fiindcă insiști atît de mult să știi cum mi-a venit ideea, am să-ți fac o mărturisire: ideea am căpătat-o din enciclopedia ta.

— ?!

— Da. Am greșit subapreciind această interesantă lucrare. In ultimele zile m-am convins că e o piesă utilă din „inventarul" nostru. Ba, mai mult decît asta, am folosit din belșug unele date pe care le-am cules.

— Bine, dar omleta...

— Asta e altă poveste. Documentîndu-mă asupra fosilelor, mai bine zis asupra animalelor dispărute care ni s-au păstrat pînă astăzi într-o stare identică sau foarte asemănătoare cu cea pe care o aveau cînd trăiau, am dat peste interesanta poveste a mamutului descoperit în Siberia, la gurile fluviului Lena.

— Nu văd nici o legătură cu omleta din ouă de Dontopteryx.

— Și totuși o asemenea legătură există. Spuneam, așadar, de mamutul descoperit în 1906, la gurile fluviului Lena, de către un grup de iacuți. Aceștia parcurseseră un drum lung și obositor, nu prea găsiseră vînat, iar cîinii lor nu mai aveau putere să tragă săniile. Pe insula Tamud, ei găsiră un mamut îngropat într-un imens bloc de gheață. Animalul era perfect conservat și dădea impresia că ar fi viu. Ei sparseră blocul, ca să ia fildeșii, care aveau mare căutare și se plăteau cu preț bun. Atunci se întîmplă ceva neprevăzut: cîinii lor, lihniți de foame, se repeziră și începură să sfîșie cu lăcomie carnea mamutului.

— Foarte interesant, murmură Mircea. Dar nu prea văd legătura...

— Căpetenia iacuților, urmă Radu fără să ia în seamă întreruperea prietenului său, îi țin minte și numele, Osip Sumahov, așteptă două zile și văzu că dulăii care se înfruptaseră din carnea mamutului n-au pățit nimic. Nu s-au îmbolnăvit, ba, dimpotrivă, păreau să-și recapete forțele. Atunci permise vînătorilor săi să mănînce și ei din carnea pe care ghețarul o conservase atît de bine. Nu era prea gustoasă, dar potolea foamea. Așa se face că, în 1906, cîțiva oameni au mîncat carnea unui animal care — după evaluările ulterioare ale unor oameni de știință — murise cu 20.000 de ani în urmă.

Radu se gîndi puțin, pe urmă adăugă:

— Conservarea prin frig s-a dovedit astfel a fi cît se poate de eficace. Naturaliștii care, conduși de Osip Sumahov, au întreprins apoi o expediție la gurile fluviului Lena, au mai găsit un mamut. Se păstrase atît de bine, încît mușchii și oasele lui au putut fi preparate prin îmbălsămare pe loc și transportate la diferite muzee; în stomacul animalului se mai găseau resturile plantelor consumate înainte de a muri, iar din analiza sîngelui s-a stabilit, fără putință de tăgadă, faptul că mamutul și elefantul indian sînt rude apropiate.

Cu acest prilej, mamutul a intrat în știință sub numele de Elephas primigenius.

— Așa este, îl aprobă Mircea, și după cum probabil știi, scheletul unei rude ceva mai recente de-a mamutului a fost decoperit de curînd în țara noastră și studiat de profesorul nostru Victor Murgu. Acest mamut a primit numele de Elephas planifrons murgi.

— Sîntem, deci, de acord, zîmbi Radu.

— Trebuie să recunosc, zîmbi și Mircea, că spui lucruri destul de interesante și vorbești... coerent. Asta mă bucură nespus... mi-ai luat o piatră de pe inimă... înseamnă că te simți mai bine.

Radu îi întoarse spatele și se uită din nou în zare, prin aerul fierbinte al acelei zile de zăduf.

— Eu, zise apoi, am să lipsesc un sfert de ceas. Am puțină treabă.

— Iar începi !? strigă Mircea exasperat și întinse mîna să-și rețină prietenul.

Era însă prea tîrziu. Radu trîntise tîrnăcopul pe grămada de pămînt săpat în dimineața aceea și pornise cu pași mari spre ghiol. Văzînd că Mircea se luase după el, începu să alerge și curînd căpătă un avans serios.

Mai mic de statură și mai puțin antrenat în întreceri sportive, Mircea nu putea ține pasul cu colegul său. Așa se face că, ajuns pe malul ghiolului, nu mai putu face altceva decît să aștepte ca Radu, care vislea din toate puterile, să revină singur, bineînțeles după ce sfîrșea acea treabă pe care pretindea că o are.

Arborînd o mină foarte resemnată, Mircea își luă în primire postul de observație, același pe care-l folosise și în acea dimineață.

După ce acostă pe insulă, Radu se duse drept spre locul unde descărcase nisipul. Curînd dispăru din raza vizuală a lui Mircea, care, de ciudă, se trînti printre buruienile de pe mal și închise ochii, încercînd să nu se mai gîndească la purtarea curioasă a prietenului său, ba chiar — dacă se putea — să nu se mai gîndească la nimic.

Dar foarte curînd sări în picioare, speriat. Dinspre insulă se auzi o chemare precipitată :

— *Mircea ! Vino repede, Mircea !*

Capul lui Radu apăru dintre bolovanii de pe insulă și dispăru imediat.

Mircea începu să țopăie de nerăbdare :

— Cum să vin ? strigă. Înot ? Ai luat luntrea cu tine.

De pe insulă nu se mai auzi nimic. Apoi Radu se ivi din nou, alergă pînă la lotcă și o dezlegă cu o mișcare repede. În cîteva minute fu pe mal.

— *Ce s-a întîmplat ? întrebă Mircea sărind în lotcă.*

— Ai să vezi imediat.

Radu strălucea de bucurie. Lotca înainta repede, mînată de lovituri puternice de vîslă.

Acostară chiar lîngă locul unde Radu descărcase nisipul adus de pe malul japșei. Dar grămada aceea țuguiată,

așezată ca movilițele de pe marginea drumurilor în reparație, nu mai era.

Nisipul era răspîndit în cerc, pe o suprafață mai netedă așezată la cîțiva metri de mal. Radu îngroșase marginile cercului de nisip și le consolidase cu pietre mici, albe, care se găseau răspîndite pe toată insula.

„Asta fusese deci treaba lui" — fu primul gînd al lui Mircea. „A dat în mintea copiilor".

Apropiindu-se, Mircea văzu în mijlocul discului de nisip un animal ce semăna cu o șopîrlă. Avea cam mărimea a două palme și ședea nemișcat în soare, pe nisipul fierbinte. Numai vîrful cozii tremura ușor, lăsînd o dungă abia perceptibilă pe nisipul neted și încins de soare.

— Ce-i asta ? întrebă. De unde ai găsit șopîrla ? Credeam că pe insula asta îmbibată de nămolul scîrbos al ghiolului sîntem singurele viețuitoare.

— Am fost, bătrîne, am fost singurele, făcu Radu și se așeză pe vine privind drăgăstos animalul de pe nisip. De vreo jumătate de oră, insula noastră a mai căpătat un locuitor.

— Asta văd. Dar șopîrla...

— Nu e șopîrlă, zise Radu mieros. Adică, deocamdată mai aduce a șopîrlă. Dar foarte curînd va fi pasăre. Cea mai minunată pasăre pe care a văzut-o vreodată un ochi omenesc.

— Pasăre ?! făcu uluit Mircea.

Deodată sări în sus :

— Nu cumva, strigă precipitat, nu cumva pretinzi că... oul nostru... vrei să spui că...

— Întocmai ! zise Radu și pe față i se citea o mulțumire fără margini. Vreau să spun că în fața ta se află un pui de Dontopteryx darvari.

Și cum Mircea îl privea năuc, fără să poată articula vreun cuvînt, adăugă :

— De asemenea, te anunț că, în chestiunea cu omleta, este inutil să te răzgîndești. Pentru omletă nu mai avem materie primă.

Întinse arătătorul și-i arătă prietenului său coaja cenușiu-gălbuie, spartă în mai multe locuri, a oului găsit cu trei zile înainte și care acum zăcea printre niște mărăcini.

— Blestemata aia de marinată de nisetru, adăugă, o să ne mănînce zilele.

CAPITOLUL AL SAISPREZECELEA

unde prietenii noștri trec printr-o serie de necazuri, iar Radu Balaban se hotărăște să facă greva foamei

Mircea privea fix spre șopîrla de pe discul de nisip. Își regăsi cu greu graiul:

— E de neconceput, bîigui. Extraordinar... n-aș fi crezut... cum e oare posibil ?...

Radu se aşeză jos, lîngă mica arenă cu nisip, pe care o construise cu atita grijă, şi-l invită pe prietenul său să facă la fel. Acesta din urmă il ascultă docil.

— Ideea mi-a venit chiar în seara cînd am dezgropat oul din nămol, începu Radu. Nu-mi dădea pace. „Eu am găsit oul" — spusese baba Paraschiva, „eu i-am dat viaţă". Şi iată că găsisem şi eu un ou. Oare nu puteam da şi eu viaţă unei „păsări de piatră", unui Dontopteryx ? Îmi dădeam seama că ideea mea e vecină cu absurditatea, dar nu puteam scăpa de obsesie. Şi atunci, vreme de o săptămînă, în fiecare dimineaţă pretextam că uitasem ceva pe insulă şi mă întorceam la coliba noastră. Luam oul din ascunzătoarea lui Osman şi-l puneam la soare, la căldură. Ştii doar că cele mai multe reptile îşi abandonează ouăle, lăsînd clocitul pe seama soarelui. Chiar unele specii de păsări procedează în felul acesta.

— Acum înţeleg, făcu Mircea, şi o lumină trecu prin ochii lui, acum înţeleg de ce doreai zile cu soare fierbinte...

— Mai bine mai tîrziu decît niciodată, replică Radu ironic. Seara, continuă el, mă întorceam mai intîi singur pe insulă şi puneam oul la loc în ascunzătoare. Il înveleam bine, ca să nu-l pătrundă răceala nopţii.

— De ce te fereai de mine ?

— Fiindcă nu voiam să fiu ţinta glumelor tale. Erai convins că nu poate fi oul „păsării de piatră". Dacă ai fi aflat că sint pe cale să amenajez o clocitoare pentru oul unei păsări dispărute de o sută de milioane de ani... Dacă nu reuşeam, şi erau mari şanse să se întimple asta, m-ai fi asasinat cu ironiile tale de un gust cam dubios.

Mircea se întristă, dar nu spuse nimic. Radu îl bătu, protector, pe umăr :

— Hai, bătrîne, nu mai face mutra asta de înmormintare. Principalul e că a ieşit totul cum trebuie. Mi-ai plăcut, îndeosebi, în seara cînd m-am întors cu lotca plină de nisip. Îmi făcusem socoteala că nisipul uscat se încinge mai iute ca nămolul veşnic umed de pe insula noastră. De aceea, am amenajat o clocitoare din nisip şi un ţarc pentru noul-născut. Cînd am văzut cum mă priveai cînd descărcam nisipul, abia m-am ţinut să nu izbucnesc în rîs. Mi-am jucat bine rolul, nu ? În mine s-a pierdut un mare actor...

— Şi s-a cîştigat un naturalist tenace, adăugă Mircea umil.

— Şi iată, urmă Radu, că soarele fierbinte şi nisipul încins şi-au îndeplinit sarcina ce le-o încredinţasem.

— E de necrezut, murmură Mircea, care nu-şi putea dezlipi privirile de pe micul animal din ţarcul de nisip.

— Da. E de necrezut şi totuşi s-a întîmplat. Viaţa are resurse puternice. În ceasurile cînd te-am lăsat singur pe şantierul de la Dealul Babiţei m-am documentat temeinic.

— Cînd plecaseşi să cauţi oul în groapa de lîngă salcie am găsit valiza mea răvăşită. Enciclopedia era deschisă pe poliţa ce ne serveşte drept masă.

— Am consultat și enciclopedia, și celebrul tău caiet cu scoarțe negre. Am aflat de acolo că grăunțe de lotus, vechi de peste 3.000 de ani, după cum arăta radio-carbonul 14 din stratul în care au fost găsite, au încolțit și au înflorit; aceasta s-a întîmplat în Japonia, lîngă Tokio. Și tot lîngă Tokio s-au studiat, în cursul lunii ianuarie 1956, rămășițele unei bărci primitive, descoperite cu ocazia unor săpături arheologice; printre bucățile de lemn s-au găsit tot niște semințe de lotus — vechi de cîteva milenii — care au încolțit.

— Citeva milenii nu sînt o sută de milioane de ani. Exemple ca cele pe care le d'ai tu există cu duiumul. Să nu confundăm însă mileniile cu erele geologice.

— E adevărat. Dar, totuși, nu este minunată această tenacitate a vieții de a se menține, această forță pe care o au semințele de a perpetua specia, de a genera puternic viața?

— Ceea ce spui este perfect adevărat. Trebuie însă să ai în vedere că ouăle sînt de o construcție mai puțin solidă, nu au aceeași putere de rezistență ca semințele. Or, în cazul nostru, este vorba de un ou.

Radu privi cîtva timp făptura din mica arenă presărată cu nisip.

— Ce vrei să spui? întrebă întinzînd degetul către șopîrlă, care. încălzită de soare, continua să-și miște vîrful cozii și avea o zvîcnire în părțile laterale ale pieptului. Ce vrei să spui? Că ceea ce vedem noi acum, aici, nu este un exemplar din specia pe care Șerban Darvari a numit-o Dontopteryx?

— Ai văzut cînd a ieșit din ou? întrebă Mircea brusc.

— Nu, asta n-am văzut, spuse Radu cu regret. Am găsit oul spart cînd am venit. Iar această mică bijuterie se încălzea la soare. Apoi, înfuriindu-se brusc:

— N-am văzut-o fiindcă trebuia să stau cu tine, pe blestematul acela de șantier. Te țineai scai de mine.

— Din nou Mircea se posomorî și lui Radu îi păru imediat rău pentru tonul răstit pe care-l folosise.

— Privește, îi spuse lui Mircea apropiindu-se de țarcul cu nisip. Șopîrla asta a noastră are o membrană subțire, acoperită cu un puf foarte fin, care-i leagă membrele din față de părțile laterale ale corpului. Deocamdată, e prea tînără și prea puțin dezvoltată ca să putem trage concluzii definitive. Dar sînt convins că această membrană se va transforma în aripă, iar puful in pene.

— Există mai multe specii de șopîrle care au o asemenea membrană. Ea se găsește mai ales la amfibii.

Cu toate că își contrazicea mereu prietenul, căutînd argumente în favoarea propriei sale păreri, Mircea studia cu interes fățiș șopîrla de pe nisip.

— Cum crezi, întrebă apoi, că un ou, fie de reptilă, fie de pasăre, s-a putut păstra intact, ba chiar să fie fecundat pentru a putea asigura reproducerea vreme de mai mult de o sută de mii de milenii, vreme de un milion de veacuri?! E absurd! Nici un om cu mintea sănătoasă nu poate admite așa ceva.

Radu se întinse pe spate, își puse mîinile sub cap și repetă fraza pe care o mai spusese cu cîteva seri înainte :

— Poate că nu s-a scurs chiar atît de mult de atunci.

Mircea se uită la el într-un fel curios, apoi dădu din umeri :

— Cu alte cuvinte, tu crezi că geologii se înșală plasînd jurasicul și cretacicul în urmă cu...

— Nu. Geologii nu se înșală. Dar de unde știi tu că puiul nostru *provine de la un* Dontopteryx care a *trăit atunci ?*

— Nu înțeleg ce vrei să spui...

— Moș Maxim și Șerban Darvari au văzut un Dontopteryx în în vara anului 1916. De atunci nu sînt nici cincizeci de ani.

Mircea sări în sus :

— Radule ! Ți-ai ieșit din minți. Crezi că unei păsări mezozoice înviate printr-o împrejurare pe care deocamdată nu ne-o putem explica, unei păsări transpuse în alt timp și alt mediu decît cel care pentru ea e firesc, îi arde de ouat ?

Celălalt izbucni în rîs :

— Ouatul, dragul meu, este o lege naturală pentru păsări. Fie că le arde de asta sau nu, ele o fac. O fac fiindcă nu pot altfel.

Mircea îl apucă de umeri și-l zgîlții :

— Dar nu înțelegi, omule, că oul era fecundat ! Pentru fecundare e nevoie de cel puțin două păsări, un mascul și o femelă. Vrei să-ți repet ce ai învățat la cursurile de anul întîi ? Bine, iată : fecundarea e fenomenul de contopire a doi gameți de sex diferit, din *care rezultă o singură celulă-ou, care asigură continuitatea speciei.*

Radu nu răspunse. Stătea cu mîinile sub cap și privea în înaltul cerului, unde un șoim, cu aripile larg desfăcute, se rotea lin și maiestos.

— Și chiar dacă am admite că în 1916, la ghiolul Deli Osman, au existat două asemenea păsări, continuă Mircea, ar trebui să explicăm cum au apărut ele. Nu ne putem baza pe declarațiile unei babe pe jumătate țicnită.

Nici de data aceasta Radu nu răspunse. Părea absorbit de evoluțiile elegante ale acelui șoim, care-i captase întreaga atenție. Intr-un tîrziu, binevoi să-și coboare privirea pe pămînt și s-o îndrepte spre prietenul său :

— La toate argumentele tale, spuse, am un singur răspuns : privește această minunată făptură din arena de nisip. Observă zvîcnirile cozii și ale inimii ei, admiră strălucirea pielii ei solzoase și finețea membranei acoperite cu puf cenușiu. Ceea ce spui tu sînt simple presupuneri, construcții mai mult sau mai puțin logice, dar pur teoretice. *Pe cînd aici, pe nisipul acesta, este o realitate de necontestat, o* realitate vie, o făptură pe care o poți vedea cu ochii și pipăi cu mîna.

Se sculă în picioare și adăugă :

— Cum de a fost posibil să apară acest nou locuitor al insulei Deli Osman, acest nou și totuși foarte vechi locuitor al planetei noastre, nu putem încă explica. Nu avem cunoștințele necesare pentru aceasta. Este o treabă cu care se vor ocupa alții și cred că nu gre-

șesc cînd afirm că profesorul Victor Murgu va avea un cuvînt greu de spus în dezlegarea acestei probleme.

— Este primul lucru înțelept pe care-l spui de o jumătate de oră.

— Prin urmare, sarcina noastră este să îngrijim ca puiul să ajungă viu și nevătămat la București.

— Intocmai.

Mircea se aplecă și privi îndelung vietatea de pe nisip.

— Cred, zise, că deocamdată e prea plăpînd ca să riscăm transportul.

— Sînt de aceeași părere. Trebuie să mai așteptăm două-trei zile să se mărească, să i se consolideze scheletul și articulațiile. E cam firav. Dar...

Se întrerupse și, lovindu-se cu palma peste frunte, zise:

— Am uitat cu totul că trebuie să-l hrănim. Ne purtăm ca niște părinți vitregi. N-avem de loc grijă de noul-născut.

Se uită la șopîrla din țarcul de nisip și încruntă sprîncenele. Mircea se gîndi și el o vreme, apoi zise cu jumătate de voce:

— Radule, îți mărturisesc că nu știu cum să hrănim puiul ăsta de dihanie.

— Dacă am avea lapte..., murmură Radu.

— Da, laptele ar rezolva, poate, problema. Dar n-avem. Vezi tu, noi, oamenii, putem trăi o vreme exclusiv cu marinată de nisetru, dar...

— Marinata! strigă Radu. Ce ar fi dacă am încerca cu conservele noastre?

— Nu ești în toate mințile, rîse Mircea cu amărăciune. E sos picant. Pentru noi merge, chiar dacă după atîtea zile ne e lehamite de el. Dar asupra „noului-născut", cum îi spui tu, ar putea acționa ca o otravă.

— „Pasărea de piatră" se hrănește cu carne; așa spunea legenda de la Carachioi. Ea a atacat-o pe baba Paraschiva, relatează Darvari în însemnările sale. Iar profesorul Victor Murgu nu spunea și el că unele păsări mezozoice erau carnivore?

— Și de unde vrei să iei carne?

Radu se gîndi cîtva timp. Apoi ridică privirea spre cer, unde șoimul continua să descrie cercuri din ce în ce mai mici și mai apropiate.

— Dacă am avea o pușcă, spuse Radu trist. Poate că puiului de Dontopteryx i-ar prii carnea de șoim. Să încercăm totuși cu nisetru.

Coborîră pe mal și scoaseră o cutie de conserve din lotcă. Era una dintre ultimele. O desfăcură, curățară o bucată de carne albă de pește, o tocară mărunt și presărară bucățelele pe nisip lîngă capul șopîrlei.

„Puiul de dihanie" — cum îi spunea Mircea — nu păru să aprecieze această delicatesă preparată într-un combinat alimentar modern. Își întoarse capul, și vîrful cozii lui tremurătoare imprimă un arc de cerc pe nisipul fin. Avea ochii perfect rotunzi și acoperiți cu o pojghiță subțire, lăptoasă. Capul era foarte mic în comparație cu restul corpului, și mai ales cu coada foarte lungă.

— Să încercăm cu insecte, propuse Radu.

— Pe insula asta blestemată, se plînse Mircea, nu trăieşte aproape nimic. Am impresia că apa ghiolului şi nămolul conţin substanţe vătămătoare, care împiedică dezvoltarea vieţii.

Căutară totuşi vreme îndelungată printre buruieni, ridicară pietre şi săpară în cîteva locuri pămîntul în speranţa că vor găsi viermi. Rezultatul fu destul de anemic: vreo două musculiţe, cam uscate, pe care Radu le adăposti în cutia lui de chibrituri, şi un păianjen negru respingător, care-l muşcă pe Mircea de mînă lăsîndu-i un semn roşu.

Aceste „trofee", rezultat al unei vînători destul de îndelungate şi anevoioase, fură oferite presupusului Dontopteryx, care le refuză cu acelaşi dispreţ ce-l arătase şi pentru marinata de nisetru.

— Dacă aş şti că-l mănîncă, zise Radu furios, aş fi în stare să-mi tai un deget.

Se mai uită o dată, cu necaz, la şoimul care se rotea, cu aripile întinse, pe cerul senin şi o porni spre mal.

— Mă duc să pescuiesc, îi aruncă lui Mircea peste umăr. Păzeşte puiul pînă mă întorc. Poate prind ceva.

Lipsi pînă aproape de seară, timp în care Mircea, instalat pe o piatră de lîngă arena de nisip, studie enciclopedia şi — în acelaşi timp — ţinu sub observaţie şopîrla. Aceasta din urmă se deplasase, pe labele încă nesigure, cu cîţiva centimetri şi îndreptase un ochi lăptos către student.

După zăpuşeala din cursul zilei, seara se arăta foarte calmă. Nici un fir de iarbă nu se clătina, şi singura mişcare dimprejur era rotirea lină, dar insistentă a şoimului, care nu mai contenea de vreo două ceasuri, şi acel tremur al cozii presupusului Dontopteryx.

Mircea mai studie unele probleme legate de fauna mezozoică, apoi încercă — cu ajutorul ilustraţiilor reproduse în enciclopedie — să identifice şoimul după silueta aripilor întinse. Era acolo, în enciclopedie, o pagină întreagă cu asemenea ilustraţii, unde se arăta că fiecare tip de pasăre răpitoare are o înfăţişare caracteristică în zbor, după care poate fi recunoscută.

După ce sfîrşi şi cu treaba aceasta, Mircea, sprijinindu-şi bărbia în palmă, privi îndelung şopîrla.

— Eşti, într-adevăr, murmură, un exemplar unic în vremurile noastre sau eşti doar un impostor?

Vietatea din nisip rămase nemişcată, cu ochiul lăptos holbat către cel care vorbise.

— Ţi-o fi foame, continuă tînărul. Vine acuşi unchiul Radu. Poate a găsit ceva şi pentru tine...

Cînd îl văzu pe Radu vîslind dinspre japşă, Mircea se repezi la mal.

— Ai prins ceva?

— Nimic! fu răspunsul furios. Asta-i tot ce am reuşit să adun.

Intr-o cutie goală de conserve, Radu îi arătă nişte rîme, vreo două lăcuste, cîteva gîngănii de apă şi un rac mic.

— S-a întîmplat ceva interesant în lipsa mea?

— Nu. Nimic. „Pacientul" se comportă bine, iar eu am reuşit să identific, cu aproximaţie, şoimul care ne dă tîrcoale. S-ar putea să fie un şoim comun, specia mediteraneană de tipul Falco; sau ar putea să fie *tipul mongolic cunoscut sub numele de şoimul dunărean*. Ambele sînt specii care clocesc aici, în Delta noastră. Se pot recunoaşte de departe, după silueta caracteristică a aripilor întinse în zbor plutit...

Fără voie, Radu ridică privirea să caute acea pasăre de care îi vorbea prietenul.

Ceea ce văzu îl făcu să scoată un strigăt: şoimul, cu aripile pe jumătate strînse, cobora în picaj cu o viteză fulgerătoare. Pînă ca cei doi prieteni să se poată dezmetici, dispăruse printre buruieni, pentru ca după o clipă să ţîşnească din nou spre înaltul cerului.

Radu începu să alerge din toate puterile spre locul cu nisip amenajat pentru puiul de Dontopteryx. Mircea, care fugea în urma lui şi ajunse mai tîrziu, îl auzi răcnind cu desperare:

— A dispărut! Ni l-a răpit şoimul! Bestia!

Cu pumnul ameninţa cerul albastru şi senin, pe care şoimul nu se mai vedea decît ca un punct negru, depărtat.

După ce-şi vărsă furia, Radu se aşeză, abătut, pe o piatră.

— N-ar fi trebuit, îi spuse prietenului său, să-l laşi o clipă singur. Ai alergat în întîmpinarea mea. Şoimul tău atîta aştepta. De cîteva ceasuri dădea tîrcoale, ca să prindă momentul potrivit.

— Nici tu nu trebuia să amenajezi în felul acesta arena. Nisipul ăsta strălucitor se vede, cred, de la zeci de kilometri.

Tăcură cîtva timp.

— Am pierdut, zise Radu gînditor, singura dovadă. Nimeni n-o să ne creadă cînd vom povesti întîmplările cărora le-am fost martori.

— Ne rămîne coaja oului, îl consolă Mircea. Cred că am putea să ne întoarcem la Carachioi. Nu văd ce am mai putea face aici.

— Mîine dimineaţă ne întoarcem, hotărî Radu. Acum e prea tîrziu. Peste un sfert de ceas se întunecă.

În noaptea aceea izbucni o furtună puternică. După ziua fierbinte şi calmă, se porni un vînt năvalnic, care mătura totul din calea lui, apoi o ploaie repede şi abundentă.

Tinerii stăteau abătuţi pe culcuşurile lor din coliba lui Deli Osman. Cîte o răbufnire a vîntului puternic aducea stropi de ploaie prin intrarea neapărată de nici o uşă. În cui, felinarul se clătina îngrijorător.

Dormiră foarte puţin în noaptea aceea, atît din cauza zgomotelor furtunii, cît şi pentru faptul că erau supăraţi, socotind răpirea presupusului Dontopteryx ca pe o grea pierdere. Dimineaţa, nu mai găsiră nici urmă de coajă de ou. Uitaseră să adăpostească rămăşiţele oului, şi vîntul le spulberase, aruncîndu-le, pesemne, în ghiol.

Un sfert de ceas mai tîrziu constatară că şi lotca dispăruse. Vîntul furios rupsese frînghia cu care era priponită şi dusese luntrea în largul ghiolului. Acolo, plină cu apa ploii şi bătută de valurile ghiolului, probabil că se răsturnase, scufundîndu-se.

— Stăm bine, făcu Radu şi fluieră lung a pagubă.

— Ultimele două cutii cu conserve, remarcă Mircea, erau în lotcă. Bidonul cu apă de băut, de asemenea. Abia acum putem începe cu adevărat o viaţă de robinsoni.

— Atunci, stăm şi mai bine, şi Radu îşi băgă mîinile în buzunare.

— N-am putea ajunge departe fără lotcă, zise Mircea gînditor. Numai o minune ne mai poate salva.

„Minunea" se produse pe la prînz. Dinspre japşă apăru o lotcă în care se aflau trei persoane. Cînd se apropie, tinerii văzură că cel care vîslea era moş Maxim. In faţa lui, o fată, în care recunoscură pe Marusia şi lîngă ea... profesorul Victor Murgu.

Tinerii de pe insulă rămaseră muţi de uimire, incapabili să facă vreo mişcare.

Cei trei din lotcă fură însă la fel de uimiţi cînd îi zăriră. Nu pentru că nu se aşteptau să-i găsească pe insula lui Deli Osman, dar fiindcă înfăţişarea studenţilor avea ceva nespus de neobişnuit şi... *pitoresc: ciufuliţi şi neraşi de cîteva zile, cu cămăşile ferfeniţă*, murdari de nămol şi zgîriaţi. Radu pierduse un pantof şi şchiopăta, iar cravata lui Mircea nu mai putea servi la pipăit: proprietarul ei o folosise de mult drept cîrpă de lustruit, iar dacă Dontopteryxul imprimat pe placa de la Dealul Babiţei era perfect curăţat de resturile de humă, aceasta se datora în bună parte cravatei lui Mircea.

După ce-şi strînseră mîinile, profesorul Victor Murgu întrebă:

— Ei, aţi găsit „pasărea de piatră" a lui Darvari?

— Am găsit-o, răspunse Mircea. Dar asta nu e aşa de important. Am găsit alte...

— Aşteaptă puţin, îl întrerupse Radu. Tovarăşe profesor, se întoarse el rugător către savant, nu cumva aveţi ceva de mîncare? Sîntem lihniţi de foame...

— Cum nu, răspunse profesorul Murgu şi deschise valiza lui de mînă. Am de gînd să stau mai multe zile în regiune şi mi-am luat cu mine conserve. Iată, aveţi aici o cutie cu marinată de nisetru.

Radu, căruia i se tăiaseră picioarele, trebui să se aşeze pe o piatră.

— Prefer să mor de foame, zise, şi în privire i se citea o hotărîre neţărmurită.

EPILOG

Multe nu mai sînt de povestit despre prietenii noştri de pe insula Deli Osman şi despre „pasărea de piatră", cum o numesc locuitorii din Carachioi.

Iţi poţi lesne închipui, iubite cititor, că Radu Balaban n-a fost lăsat să facă greva foamei, acolo, pe insula lui Deli Osman. De altfel, nici n-avea rost să facă una ca asta, deoarece Marusia, fata cu ochi de peruzele, adusese cu ea... da, ai ghicit, dragă cititorule, adusese cu ea un cozonac rumen din ouă de lişiţă şi o ploscă plină ochi cu lapte de capră. Pesemne, ştia că lui Radu Balaban — ca şi *prietenului său Mircea Vornicu, de altfel, — îi plăceau aceste gustări*, care în casele pescarilor din Deltă se dau oaspeţilor.

Te vei fi întrebat, cititorule, cum se face că profesorul Victor Murgu a venit şi el la Carachioi şi la ghiolul Deli Osman. El spusese doar că expediţia va avea loc abia anul viitor, după ce vor fi făcute studii şi pregătiri temeinice.

Răspunsul la această întrebare e destul de simplu şi l-a dat chiar el, profesorul Murgu, cînd le-a spus studenţilor săi:

— Cercetînd arhiva muzeului de istorie naturală pentru monografia la care lucrez, am găsit o scrisoare trimisă acum patru de-

cenii de un renumit savant englez. Acesta scria că s-a prezentat la el un marinar pe nume Sam Butler, care i-a propus ca, în schimbul unei sume de bani, să-l ducă la o piatră pe care se află imprimată o pasăre foarte veche. Marinarul se jură că e vorba de o descoperire prețioasă, fiindcă așa i-a spus lui un savant romîn încă în timpul războiului și a indicat locul unde se află piatra, pe teritoriul romînesc, la două ore de drum de malul mării, la sud de Sfîntu Gheorghe, lîngă un ghiol pe care se află o insulă cu o colibă. Savantul englez n-a dat crezare spuselor lui, dar, pentru orice eventualitate, a scris muzeului. Eu însă l-am crezut pe marinarul acela, fiindcă în scrisoare se menționa că a fost șef de echipaj pe „Northern Star". Și apoi, se vorbea de un ghiol, de o insulă și de o colibă. Am venit, deci, aici, să fac cîteva cercetări preliminare. La Carachioi am aflat cu uimire că doi dintre studenții mei își petrec... hm !... vacanța tot aici. Așa v-am găsit, lihniți de foame, într-o ținută vestimentară originală și istorisind întîmplări cam... hm !... povești care dovedesc... cum să spun... hm !... care dovedesc multă imaginație. Da, acesta este cuvîntul : imaginație.

După această mică explicație, la sfîrșitul căreia profesorul Victor Murgu a avut — pentru prima oară de multă vreme — ezitări, cei doi prieteni ai noștri, Mircea Vornicu și Radu Balaban, își dădură seama că cele povestite de ei sînt puse la îndoială. Și, cu prilejul acesta, simțiră și ei mihnirea pe care o simțise moș Maxim cînd povestirile sale fuseseră primite cu scepticism.

Intorși la București, tinerii istorisiră, cu lux de amănunte, întîmplările prin care trecuseră la ghiolul Deli Osman și la Dealul Babiței. Dar colegii lor de la facultate nu vrură să-i creadă, ba chiar îi luară peste picior.

— Cînd ți-o mai cloci Dontopteryxul, să-mi dai și mie un pui, îi spuse, într-o zi, un coleg lui Radu.

Dar se alese cu doi ghionți zdraveni.

Iar o colegă foarte drăguță, la care Mircea ținea în mod deosebit, îi spuse :

— Dă-mi și mie o piele de Dontopteryx. Vreau să-mi fac o poșetă...

Din ziua aceea, Mircea n-o mai salută pe colega cu pricina.

Toate acestea au avut însă și o latură bună : ele au arătat cît de trainică este prietenia dintre Radu și Mircea. Căci acesta din urmă, deși nu era de loc convins că ceea ce le răpise șoimul pe insula Deli Osman era într-adevăr un Dontopteryx, n-a pregetat să înfrunte ironiile colegilor alături de prietenul său, umăr la umăr.

Acestor prieteni, în facultate nu li se spunea decît : cei doi „dontopterycși", dar în șoaptă, fiindcă Radu Balaban nu putea suferi asemenea glume și se supăra repede.

In toamna aceea, cei doi „dontopterycși" deveniră trei : Marusia Martiniuc dădu examen de admitere în Facultatea de științe naturale și reuși cu calificativul „foarte bine".

In vara următoare apăru lucrarea profesorului Victor Murgu intitulată „Contribuții la studiul trecerii de la reptile la păsări, la începutul perioadei cretacice" și subintitulată „Considerații pe marginea impresiunii-lito de la Carachioi".

Prefața lucrării era redactată în maniera în care profesorul Victor Murgu își ținea cursurile sale atrăgătoare și presărate cu anecdote.

Ea începea așa : „Incă din antichitate se aduceau în Europa niște cornuri pietrificate, care erau luate drept gheare ale unei păsări uriașe. Oamenii acelei vremi, neștiutori și supuși superstițiilor, au creat legendele despre păsările monstruoase care se hrănesc cu carne de om. *Mai tîrziu, oamenii de știință* au descoperit că în realitate era vorba de cornurile nazale ale lui Rhinoceros tichorhinus, un animal din perioada glaciațiilor, strămoș al rinocerului.

In urmă cu un an, am fost pus în fața unor gheare pietrificate care — de data aceasta — proveneau într-adevăr de la o pasăre uriașă. Ghearele, care folosiseră mulți ani ca mîner toiagului unei bătrîne doftoroaie din satul Carachioi, prezentau..."

Mircea, Radu și Marusia au citit cartea profesorului Victor Murgu din scoarță in scoarță.

Dar prefața au citit-o de mai multe ori. Fiindcă acea prefață, care începea cu povestea cornurilor de Rhinoceros tichorhinus și continua cu povestea labei de Dontopteryx darvari, se încheia astfel : „Țin să aduc mulțumirile mele tovarășilor Mircea Vornicu și Radu Balaban, proaspeți absolvenți ai Facultății de științe naturale, care printr-o muncă tenace și creatoare, caracteristică adevăraților oameni de știință, au reușit să descopere *impresiunea-lito* de la Dealul Babiței..."

După apariția lucrării, foștii colegi ai celor doi „dontopterycși" *au început să se uite la ei cu alți ochi, cu ochi în care se citea* respect...

La vreo doi ani după întîmplările de la ghiolul Deli Osman, profesorul Victor Murgu a invitat la el acasă pe Mircea Vornicu, asistent la catedra de paleontologie de la Facultatea de științe naturale, și pe Radu Balaban, șeful secției paleontologice a Muzeului de istorie naturală din București.

După ce mușcară din fursecuri și băură cafelele, Radu Balaban îi făcu, discret, cu ochiul prietenului său, Mircea Vornicu, întocmai cum îi făcuse cu doi ani în urmă, cînd se hotărîseră să plece, pe cont propriu, să caute calcarul lui Șerban Darvari.

Drept urmare, Mircea Vornicu își drese glasul, își pipăi cravata și începu :

— Ne-am hotărît astăzi să vă vorbim de o chestiune asupra căreia, vrem să nu existe nici un dubiu. Cu doi ani în urmă, pe insula Deli Osman, eram doi studenți zdrențăroși, murdari de nămol și cu unele apucături care nu sugerau seriozitate. Acum, poate că...

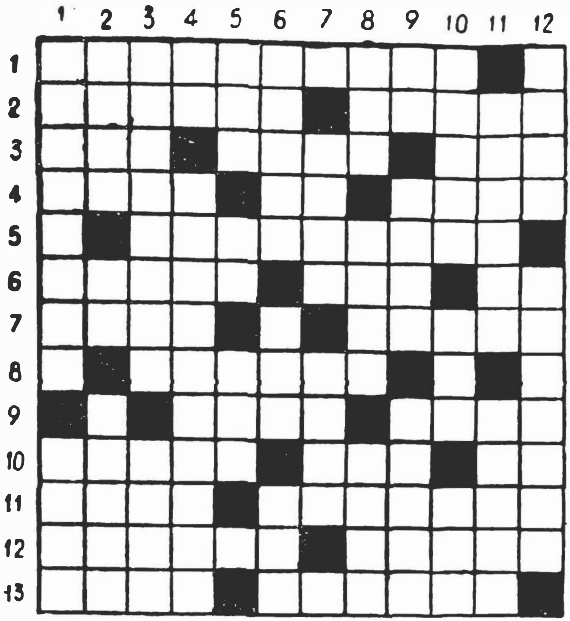
Și asistentul de la catedra de paleontologie a facultății povesti, de la început, toate întîmplările legate de oul de Dontopteryx și de puiul pe care-l răpise șoimul. In această povestire, el fu de cîteva ori completat de către șeful secției paleontologice de la muzeu.

După ce terminară, profesorul Victor Murgu, care-i ascultase cu cea mai mare atenție, se gîndi o vreme, apoi spuse :

— Nu, dragii mei. Dacă îmi aduceați puiul acela sau măcar coaja oului, era cu totul altceva. Iar moș Maxim, ca și Șerban Darvari n-aduc nici ei nimic palpabil. Singura realitate rămîne totuși calcarul litografic de la Dealul Babiței. Cît despre cele istorisite de voi, seamănă mai degrabă cu o povestire științifico-fantastică...

(SFIRȘIT)

POLUL SUD

ORIZONTAL:

1 — „Uriașul frigorifer" al pămîntului supranumit „al șaselea continent" ; 2 — Vasul cu care s-a efectuat în anii 1819—1821 prima expediție rusească în mările sudului — In Antarctica depășesc uneori altitudinea de 5.000 m (sing.) ; 3 — Numeral — Nume feminin (diminutiv) — Față ; 4 — Unele dintre ele vînează în Antarctida (sing.) — Nichel — Jumătatea lui Jupiter ! 5 — Vasul cu care navigatorul englez James Cook a întreprins prima călătorie în mările sudice, nereușind însă să aducă noutăți despre continentul sudic (1768—1771) ; 6 — Numele a două golfuri din Nordul Africii — Derivat lactat — Oală (Mold.) ; 7 — Nume feminin — Cîteva ; 8 — Vasul cu care Clark Ross a explorat Antarctida în 1841 ; 9 — Grămadă (Mold.) — Nume generic dat regiunilor din Antarctida, ce însoțește pe acela al descoperitorului ; 10 — Explorator englez care a ajuns la Polul Sud o lună după ce acesta fusese descoperit și care nemaiavînd puterea să se întoarcă, a murit degerat — La telefon — Emil Racoviță ; 11 — Nume turcesc — Explorator japonez a cărui expediție pe vasul „Kaiman Maru" spre Polul Sud a avut loc concomitent cu a lui Amundsen și Scott ; 12 — Strîmtoare ce desparte Capul Horn de Țara Graham ; adîncimea ei, care uneori trece de 4.000 metri, a dovedit că

Antarctida nu are legătură prin praguri submarine cu nici unul din celelalte continente — Cunoscut cercetător polar sovietic, șeful expediției antarctice organizată în cadrul A.G.I.; 13 — „...Antarctica", singura plantă cu flori găsită în Antarctica, pe țărmul Țării Graham, descoperită și studiată pentru prima dată de savantul romîn Emil Racoviță, în timpul expediției vasului „Belgica" — Importantă bogăție a Antarctidei.

VERTICAL:

1 — La 15 decembrie 1911 a înfipt drapelul norvegian la Polul geografic al Sudului, declarîndu-se prin aceasta descoperitorul lui — Butaș de salcie; 2 — Una dintre corăbiile cu care Cristofor Columb a pornit pe Atlantic — 49 la romani — Le găsiți la vapoare, la case, la cai etc.; 3 — Arhipelag în apropierea insulei Georgia de sud, descoperit de expediția locotenentului rus Mihail Petrovici Lazarev, comandantul vasului „Mirnîi" — Lucrător de olărie; 4 — Poate fi geofizic — A fost descoperită în anii 1819—1821, de celebrii navigatori ruși Bellinghausen și Lazarev; 5 — Cută — Afirmație — Electricitate (abr.); 6 — Cele mai folosite animale în expedițiile polare (sing.) — Vasul cu care cercetătorii sovietici au plecat în 1953 din Riga spre Antarctica, și cu ajutorul căruia au strîns un bogat material științific — Grăsime de animale rumegătoare; 7 — Încercat navigator portughez care a dezmințit presupunerile greșite ce au dăinuit multă vreme că pămîntul din jurul Polului Sud s-ar întinde mult spre Nord, pînă în apropierea ecuatorului — Stat în S.U.A.; 8 — Pronume personal — Localitate în Franța — Netedă; 9 — Transportă! — Promontoriul Americii de Sud dinspre Țara Graham din Antarctica descoperit de navigatorul englez Dracke — Izotop al radonului; 10 — Gigant mitologic care prindea puteri numai cînd atingea pămîntul — Măsură de timp — Prieten... francez; 11 — Vulcan descoperit de Ross și care a primit denumirea unuia dintre vasele sale — Aparat ce servește la încălzit sau preparat alimente etc.; 12 — Unul dintre vasele expediției sovietice din 1955 în Antarctida — Navigator rus care a luat parte la descoperirea continentului sudic.

Dicționar la îndemînă:
AALI, SADA, CLIT, VAUS.

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin"
sub com. Nr. 91 197

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri Științifico-Fantastice

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPŞF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

Abonamentele la revista „Știință și Tehnică" și la colecția de „Povestiri științifico-fantastice" se primesc pînă cel mai tîrziu în ziua de 23 a lunii, cu deservirea în a doua lună următoare.

Abonamentele se primesc de către difuzorii de presă din întreprinderi, instituții și de la sate, secțiile de difuzare a presei, precum și de către factorii și oficiile poștale.

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ - PREȚUL 1 LEU